

► ANALİZ / DR. RIAD DOMAZETİ

YEMEN'DE HUSİ HÂKİMİYETİNİN KIZILDENİZ'E GENİŞLEMESİ VE BÖLGE JEOPOLİTİĞİNE ETKİLERİ

İran destekli Husiler, Kızıldeniz'in giriş kapısı niteliğindeki Babu'l-Mendeb geçişindeki kontrolünü pekiştiren ve 3 Eylül'de başlattıkları Batı Yemen'deki son taarruzlarını tamamlayarak Taiz ve Hudeyde'de yaklaşık 5.400 km²'lik alanı ele geçirmiştir. Husiler hâlihazırda Moha, Zubab ve Mayyun (Perim) Adası'nı kontrol etmekte ve dünyanın en kritik stratejik deniz geçiş noktalarından biri olan Babu'l-Mendeb Boğazı çevresindeki konumlarını güçlendirmektedir. Diğer yandan Yemen hükümeti, Kızıldeniz'de elinde kalan son liman kentlerinden biri olan Zubab'ı da kaybetmesiyle bölgede önemli ölçüde varlık kaybetmiştir. Böylece Husiler, dünya deniz ticaretinin yaklaşık %15'inin geçtiği ve Asya ile Avrupa arasındaki en önemli lojistik bağlantılardan birini oluşturan bu stratejik güzergâh üzerindeki kontrolünü büyük ölçüde pekiştirmiştir.

3 Eylül öncesine kadar Husiler, Kızıldeniz jeopolitiğinde zaten güçlü bir konuma sahipti. Ancak ticari gemileri veya enerji nakliye hatlarını doğrudan değil, Yemen'in iç kesimlerinden gönderdikleri insansız hava araçları ve çeşitli füzelerle hedef alıyorlardı. Bu durum artık değişmiş; Husiler, Babu'l-Mendeb çevresindeki konumları sayesinde ticari gemileri ve enerji tankerlerini doğrudan hedef alabilecek bir kapasiteye yaklaşmıştır. Dahası, bölgeden geçen askerî gemileri hedef alarak deniz trafiğini belirli ölçüde kontrol etme imkânına da sahip olabilirler. Bu nedenle Husilerin Babu'l-Mendeb Boğazı üzerindeki hâkimiyetini pekiştirmesi, yalnızca Kızıldeniz jeopolitiğini değil, küresel ticaret ve askerî dengeleri de etkileme potansiyeline sahiptir.

Husilerin Ateşkesi Bozmasının Arka Planı ve Stratejik Hesaplamaları

Husiler, başından itibaren medyada doğrudan İran'ın vekil gücü olarak gösterilmiş olsa da bu anlatının eksik olduğu vurgulanmalıdır. Şüphesiz İran, Husilerin başlıca dış destekçisidir; ancak Husilerin Yemen'i ele geçirme ve yönetme iddiası, İran'ın desteğinden çok daha önceye uzanan tarihsel ve siyasal bir zemine dayanmaktadır. Husilerin yönetme hakkının kendilerine ait olduğu yönündeki söylem, Yemen'de İmam Yahya dönemine kadar uzanan tarihsel bir iddia üzerinden şekillenmiştir. Nitekim Arap Bahar'ından önceki yaklaşık on yıl boyunca Sa'da merkezli Ensarullah isyanları Yemen'i sürekli meşgul etmiş ve merkezi yönetim, ülkenin bu bölgesi üzerinde hiçbir zaman tam anlamıyla kontrol sağlayamamıştır.

Bu nedenle Husileri yalnızca İran'ın bir vekil gücü (proxy) olarak tanımlamak önemli bir eksikliktir. Aynı şekilde Husilerin savaşma kapasitesi, siyasi iradesi, motivasyonu ve toplumsal tabanı bakımından Suriye ve Irak'taki İran destekli vekil güçlerle doğrudan karşılaştırılması da doğru sonuçlar vermeyecektir. Yemen'deki gelişmeleri anlamak için ülkenin kendine özgü toplumsal, aşiret merkezli ve bölgesel sosyolojisinin dikkate alınması gerekmektedir. Yemen'deki güç mücadelelerini bu yerel dinamiklerden bağımsız değerlendiren analizlerin eksik veya yanıltıcı sonuçlara ulaşması kaçınılmazdır. Dahası, Kızıldeniz jeopolitik denkleminde Rusya'nın da önemli bir aktör olduğu göz önünde bulundurulduğunda, son süreçte Rusya açısından önemli bir stratejik koz hâline gelmektedir. Bu bağlamda güncel gelişmeler açısından bakıldığında, Husilerin 2023'ten bu yana devam eden ateşkesi neden bozduğunu açıklamak için birkaç temel faktör üzerinde durmak gerekmektedir:

1. İsrail'in İran'a yönelik yeni bir saldırıya hazırlanma ihtimalinin güçlenmesi: İsrail'de seçim atmosferinin yeniden belirginleştiği ve Netanyahu'nun siyasi olarak zorlandığı bir dönemde, İran'a karşı yeni bir savaşın başlatılması ve bunun iç siyasette oyların konsolide edilmesi amacıyla kullanılması ihtimali güçlenmiştir. Buna karşılık İran, Hürmüz Boğazı örneğinde olduğu gibi Babu'l Mendeb üzerindeki kontrolü güçlendirerek İsrail ve ABD karşısında stratejik caydırıcılığını artırmayı hedeflemektedir. Mevcut çatışma sürecinin önemli ölçüde bu stratejik varsayım üzerinden şekillendiği söylenebilir. Bu açıdan Husilerin sahadaki askeri ilerleyişi yalnızca Husi hareketi açısından değil, İran açısından da önemli bir stratejik kazanım anlamına gelmektedir. İran ve Husiler açısından Babu'l Mendeb'in kontrolü; dünya ticareti, enerji taşımacılığı ve askeri hareketlilik bakımından Hürmüz Boğazı ile birlikte değerlendirildiğinde son derece stratejik bir değer taşımaktadır. Dolayısıyla Babu'l Mendeb'in kontrolünün güçlendirilmesi, İran açısından bölgesel savaşın maliyetlerini artırmadan stratejik baskı kapasitesini genişletme imkânı sunmaktadır.

2. Suudi Arabistan destekli Yemen ordusunun yeniden yapılanması: İkinci önemli faktör, Suudi Arabistan tarafından desteklenen Yemen ordusunun yeniden toparlanması ve özellikle hava kuvvetlerinin yeniden yapılandırılmaya başlanmasıdır. Husiler, Yemen ordusunun askerî kapasitesini yeniden tesis etmesinden ve özellikle hava gücünü geliştirmesinden önce sahadaki kazanımlarını kalıcılaştırmak ve Babu'l Mendeb eksenindeki hâkimiyetini güçlendirmek istemiştir. Nitekim Yemen ordusunun çatışmaların ilk günlerinde bazı insansız hava araçları ve savaş uçaklarını kullanmaya başlaması, bu yönde hazırlıkların bulunduğunu göstermektedir. Ancak mevcut Husi taarruzu karşısında bu kapasitenin henüz yeterli düzeye ulaşmadığı anlaşılmaktadır.

3. Husi karşıtı güçler arasındaki siyasi ve askerî parçalanma: Üçüncü faktör Husi karşıtı grupların aralarındaki anlaşmazlıklar ile ilgilidir. Husi karşıtı grupların, geçen yılın sonunda önce Hadramevt ve Aden'de yaşanan çatışmalar nedeniyle askerî ve siyasi açıdan parçalanmış ve birbirleriyle rekabet hâline gelmiş olmaları, Husiler açısından önemli bir fırsat yaratmıştır. Ayrılıkçı Güney Geçiş Konseyi (GGK) ile uluslararası alanda tanınan Yemen hükümetine bağlı güçler arasında yaşanan çatışmalar, Husi karşıtı cephenin ortak hareket etme kapasitesini zayıflatmıştır. Nitekim Yemen'in batı sahillerinde mevzilerini elinde bulunduran Tarık Salih'e bağlı kuvvetlerin ve GGK'ye bağlı güçlerin bazı bölgelerde mevzilerini terk ederek ciddi bir direniş göstermeden geri çekilmesi, Husilerin ilerleyişini kolaylaştırmıştır. Dolayısıyla Husi saldırısının zamanlamasında, rakip güçlerin kendi aralarındaki çatışmalar nedeniyle ortaya çıkan siyasi ve askerî boşluğun önemli bir rol oynadığı görülmektedir.

4. Suudi Arabistan-BAE rekabetinin Yemen'e yansması: Bir diğer önemli husus, Suudi Arabistan ile Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) arasında giderek derinleşen bölgesel görüş ayrılıklarıdır. Sudan ve Yemen örneklerinde görüldüğü üzere, iki ülke arasındaki rekabet zaman zaman sahadaki farklı aktörlerin desteklenmesi üzerinden bir tür vekâlet mücadelesine dönüşmektedir. BAE, Suudi Arabistan'ın İbrahim Anlaşmalarından uzaklaşıp, Türkiye ve Pakistan'la ayrı bir bölgesel pakt kurulmasına karşı çıkmıştır. BAE, Suud'un İsrail ve Hindistan'la birlikte hareket etmesini istiyor. Bu bağlamda BAE'nin Yemen politikası, özellikle 2015 sonrasında GGK ayrılıkçıları destekleyerek Babu'l Mendeb'in kontrolü ve ülkenin güneyindeki stratejik bölgelerde nüfuz tesis edilmesi üzerine yoğunlaşırken, Suudi Arabistan Yemen'in toprak bütünlüğünün korunması ve uluslararası alanda tanınan hükümetin desteklenmesi yönünde daha farklı bir yaklaşım benimsemiştir. BAE destekli güçlerin mevzilerini terk etmesi veya Husilere karşı etkin bir direniş göstermemesi, Husilerin ilerleyişini kolaylaştıran faktörlerden biri olmuştur. Bu bağlamda Yemen'de yaşanan gelişmeler, yalnızca Husiler ile Husi karşıtı güçler arasındaki bir mücadele olarak değil, aynı zamanda Suudi Arabistan ile BAE arasındaki bölgesel rekabetin sahaya yansması olarak da değerlendirmek gerekir.

Aynı şekilde ABD’nin de Suudi Arabistan’ın İbrahim Anlaşmalarından uzaklaşmasını istemediği görülmektedir. Nitekim, Suudi Veliaht Prensi’nin yardım talebine karşın Trump’ın Yemen’e doğrudan müdahaleden kaçınması, mevcut güç dengeleri açısından ayrıca değerlendirilmesi gereken bir husustur.

5. Mekke İttifakı’nın caydırıcılığını erken bir dönemde etkisizleştirilmesi: Son olarak gelişmelerin Mekke İttifakı ile bağlantılı stratejik bir boyutu bulunmaktadır. Mekke İttifakı’nın temelinde, ABD’nin özellikle Körfez ülkelerine karşı zayıflayan caydırıcılığına karşı bölgesel caydırıcılığı artırmak düşüncesi bulunmaktadır. Bu nedenle ittifakın henüz kuruluş ve kurumsallaşma aşamasında olduğu bir dönemde Yemen’deki mevcut güç dengelerinin Husiler lehine değişmesi, İran açısından stratejik bir avantaj sağlamaktadır. İttifakın henüz ortak savunma mekanizmaları ve askerî harekât kapasitesi oluşmadan Yemen’de Husi karşıtı güçlerin zayıflatılması, İran açısından önemli bir öncelik olarak hesaplanmıştır. Zira ittifakın kurumsallaşması, Suudi Arabistan’ın askerî teknoloji ve kapasite kazanması ve bu kapasitenin Husi karşıtı Yemen güçleriyle bütünleştirilmesi, orta vadede Husiler ve dolayısıyla İran açısından bir risk oluşturabilirdi. Nitekim İran ve Husiler açısından en olumsuz senaryolardan biri, Yemen’de Suriye benzeri bir gelişmenin ortaya çıkmasıdır. Her ne kadar iki ülkenin coğrafi, toplumsal ve askerî şartları birbirinden oldukça farklı olsa da İran, bölgesel aktörlerin Yemen’deki güç dengesini değiştirebilecek kapasiteye ulaşmasının Husilerin mevcut konumunu tehdit edebileceğinin farkındadır. Bu nedenle İran açısından Yemen’de hızlı bir stratejik hamleyle mevcut dengeleri kendi lehine pekiştirmek önem kazanmıştır. Bu çerçevede Husi saldırısı, Mekke İttifakı’nın daha kurumsallaşmadan ve somut bir ortak güvenlik mekanizmasına dönüşmeden ölü olarak doğmasını sağlamak ve siyasi olarak zayıflatılmasını hedefleyen daha geniş bir stratejinin parçası olarak değerlendirmek gerekir. Böylece caydırıcılık değerini zayıflatacak ve kriz yönetiminde koordinasyonunu zorlaştıracaktır.

Suudi Arabistan Destekli Meşru Yemen Güçleri Neden Mukavemet Gösteremedi?

Suudi Arabistan tarafından desteklenen ve uluslararası alanda meşru Yemen hükümetine bağlı olarak değerlendirilen güçlerin mevcut saldırılar karşısında ciddi bir mukavemet gösterememesi ve önemli kayıplar vermesi, Yemen’deki mevcut siyasi ve askerî yapı dikkate alındığında aslında şaşırtıcı değildir. Bu durumun arkasında birkaç temel faktör üzerine durmakta yarar var:

1.Yemen’de birleşik bir devlet ordusunun bulunmaması: Yemen’de uzun süredir bütünlüklü ve hiyerarşik bir devlet ordusundan söz etmek mümkün değildir. Suudi Arabistan tarafından

desteklenen silahlı aktörler, eski Yemen ordusuna mensup subayların yanı sıra iç savaş sürecinde ortaya çıkan çeşitli aşiretlerin, dinî ve ideolojik grupların ve yerel liderlerin kontrolündeki parçalı güçlerden oluşmaktadır. Bu askerî gruplar arasında ortak ve hiyerarşik bir komuta yapısı bulunmadığı gibi, birçoğu birbirini rakip veya düşman olarak görmektedir. Örneğin Suudi Arabistan'ın desteklediği askerî oluşumları BAE tarafından desteklenen gruplarla rekabet hâlinindedir. Bazı Selefî gruplar ise hem Yemen hükümetine bağlı askerî unsurlarla hem de Müslüman Kardeşler'in Yemen'deki siyasi yapılanması olan İslah'a yakın güçlerle çatışma içerisindedir. Aşiret güçleri ise çoğunlukla kendi yerel otoritelerini ve nüfuz alanlarını korumaya odaklanmakta, kontrol ettikleri bölgelerin güvenliğini kendi çıkarları doğrultusunda sağlamaya çalışmaktadır. Dolayısıyla bu grupların önemli bir bölümünün Husilere karşı ortak bir savaş yürütmek için yeterli motivasyona sahip değil.

2. Suudi Arabistan-BAE rekabetinin sahadaki vekil güçlere yansıması: Yukarıda da ifade edildiği üzere, 2015 yılından bu yana bu parçalı güçleri bir arada tutmaya çalışan ve onlara silah, finansman ve askerî eğitim sağlayan Suudi Arabistan ve BAE arasındaki anlaşmazlıklar doğrudan sahaya yansımıştır. Her iki ülkenin Yemen'de farklı siyasi ve askerî aktörleri desteklemesi, Husi karşıtı cephenin ortak bir strateji geliştirmesini önemli ölçüde zorlaştırmıştır. Nitekim mevcut süreçte Riyad ve Abu Dabi arasında karşılıklı suçlamaların ve güvensizliğin yeniden belirginleşmesi, Yemen'deki askerî grupların ortak hareket kapasitesini daha da zayıflatmaktadır. Nitekim mevcut süreçte her iki ülke birbirini ihanetle suçlamaktadır.

3. Husilerin mezhepçi ve vekil güç olarak görülmesi: Bir diğer önemli sorun, Husilerin uzun süre yalnızca mezhepçi bir çerçeveden değerlendirilerek İran'ını vekil güç bağlamında alarak askerî ve siyasi kapasitelerinin hafife alınmasıdır. Oysa Husiler, on yılı aşkın bir süredir devam eden çatışmalar boyunca ciddi bir savaş tecrübesi edinmiş, askerî kapasitesini geliştirmiş ve Yemen'in önemli bir bölümünde siyasi ve askeri gücünü konsolide etmiştir. Bu nedenle Husiler, yalnızca İran'ın desteğiyle ayakta duran bir silahlı yapı olarak değerlendirmemek gerekir. Komuta kademesi dahil Husilerin saflarında önemli ölçüde Sünni unsur bulunmaktadır. Ayrıca Husilerin en önemli propaganda araçlarından biri olan İsrail ve ABD karşıtlığının yanı sıra Filistin yanlısı söylemin de etkili olduğu unutulmamalıdır. Suudi Arabistan'ın Yemen'deki askerî stratejisi ve kurmay yaklaşımı, geçmişte Husilerin askerî kapasitesini etkisizleştirmekte ciddi zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Mevcut gelişmeler de Husilerin sahadaki kapasitesinin ve savaşma iradesinin hafife alınmaması gerektiğini göstermektedir.

Bölge Jeopolitiğine Etkileri

İran: Yemen’de yaşanan son gelişmelerden en fazla kazanç sağlayan bölgesel güçlerin başında şüphesiz İran olmuştur. Yukarıda ifade edildiği üzere İran, bir yandan İsrail ve ABD’ye karşı asimetrik caydırıcılık kapasitesini artırırken, diğer yandan kendisine yönelik bir saldırı durumunda Hürmüz Boğazı’nı kapatma seçeneğinin yanı sıra Babu’l Mendeb geçişini de kontrol ederek küresel ekonomi ve enerji piyasaları üzerinde ciddi bir baskı oluşturma kapasitesini güçlendirmiştir. İran ayrıca, başta Suudi Arabistan olmak üzere Mısır ve diğer Körfez ülkeleri karşısında bölgesel konumunu daha da pekiştirerek kendisine karşı oluşturulabilecek bölgesel pakt ve oluşumlara karşı elini güçlendirmiştir. Örneğin bu gelişme, Süveyş Kanalı’ndan elde ettiği gelirler nedeniyle Mısır’ın Mekke Pakti’na katılımını daha karmaşık bir hâle getirmiştir. Zira Mısır, Mekke Pakti’na dâhil olmayı düşünmüş olsa dahi, geline aşamada Süveyş Kanalı gelirleri üzerindeki olası etkileri dikkate alarak bu seçeneği yeniden değerlendirmek durumunda kalabilir.

İsrail: Husilerin Yemen’in Kızıldeniz kıyılarındaki hâkimiyetini genişletmesi ve Babu’l Mendeb’i kontrol altına alması, İsrail açısından karmaşık bir güvenlik ve jeopolitik ortam ortaya çıkarmıştır. İran’ın bölgedeki en önemli müttefiklerinden biri olan Husilerin Kızıldeniz jeopolitiğinde etkinlik kazanması, başta seyrüsefer serbestliği olmak üzere İsrail’in güvenliği açısından olumsuz sonuçlar doğurmakta ve İsrail’in İran karşısındaki caydırıcılığını ve stratejik pozisyonunu daha da zayıflatmaktadır. Bununla birlikte her ne kadar Husi söyleminde güçlü bir İsrail karşıtlığı bulunsa da, paradoksal biçimde bu sürecin çeşitli nedenlerle İsrail tarafından kendi çıkarları doğrultusunda değerlendirilebilmesi de mümkündür. Birincisi, İran ve Husiler meselesini İsrail’in tek başına mücadele etmek zorunda olduğu bir güvenlik sorunu olmaktan çıkararak uluslararası bir mesele hâline gelmesidir. Böylece konu, başta ABD ve Çin olmak üzere küresel güçlerin yanı sıra Suudi Arabistan, Mısır ve diğer bölge ülkelerinin de doğrudan gündemine girmekte ve söz konusu ülkelerin ulusal güvenlik meselelerinden biri hâline gelmektedir. Bu durum, İsrail’in İran ve Husileri ciddi bir tehdit olarak gören yaklaşımını paylaşan daha geniş bir bölgesel ve küresel aktörler grubunun ortaya çıkmasına ve bu aktörlerin benzer politikalar etrafında buluşmasına imkân sağlamaktadır. İkincisi ise İsrail’in bölgesel projeksiyonlarıyla ilgilidir. Bu gelişme, özellikle Somaliland’ın bağımsızlığının ve uluslararası alanda, başta ABD olmak üzere Batılı ülkeler tarafından tanınmasının önünü açabilecek İsrail için yeni bir fırsat alanı oluşturabilir. Babu’l Mendeb’in doğu kıyılarının İran destekli Husilerin kontrolüne geçmesi, ABD ve diğer Batılı güçleri Somaliland’da daha güçlü bir askerî ve siyasi varlık göstermeye yöneltebilir. Bu durum, bir yandan Kızıldeniz ve Babu’l Mendeb hattında Batılı ülkelerin askerî varlığını artırırken, diğer yandan İsrail’in bölgedeki varlığının güvenlik gerekçeleri üzerinden meşrulaştırılmasına katkı sağlayabilir. Bu durumda bölgedeki Müslüman ülkelerinin parçalanmasına neden olurken, Tür-

kiye'nin bölge stratejisine de ciddi tehditler oluşturacaktır. Üçüncüsü, mevcut gidişat İbrahim Anlaşmaları sürecini yeniden canlandırabilir ve Körfez ülkelerini İsrail'e daha bağımlı hale getirebilir. Bu süreci önlemek için hem Mekke İttifakı'nı daha işlevsel hale getirilmesi hem de Türkiye ve Pakistan'ın Körfez ülkelerine daha fazla güvenlik garantileri vermesi gerekiyor. Bu her zaman askeri olarak değil, diplomatik ve siyasi olarak da düşünülebilir. İran'la yeni bir sayfa açarak da mümkündür.

Suudi Arabistan: Mevcut Husi ilerlemelerinden en zararlı çıkan ülke şüphesiz Suudi Arabistan'dır. Suudi Arabistan ve BAE'nin Yemen stratejisinin başlangıçtan itibaren önemli yapısal sorunlar üzerine inşa edilmesi, mevcut tablonun ortaya çıkmasında belirleyici olmuştur. Bir yandan Husilerin giderek İran'ın bölgesel stratejisiyle daha fazla bütünleşmesine zemin hazırlanırken, diğer yandan Yemen, Sudan örneğini andıran biçimde farklı dış aktörlerin desteklediği silahlı grupların rekabet ettiği, uzun süreli ve yıpratıcı bir vekâlet mücadelesi alanına dönüşmüştür. 2011 Arap Baharı sürecinde başlayan ve 2015 yılında doğrudan iç savaşa dönüşen çatışmalar, artık yalnızca Yemen'in iç dengelerini değil, Suudi Arabistan'ın güvenliğini ve bölgesel çıkarlarını da doğrudan etkilemektedir. Nitekim Husilerin son dönemde Suudi Arabistan'daki kent ve yerleşim alanlarına yönelik füze ve insansız hava aracı saldırıları gerçekleştirmesi, sivil kayıplara yol açması ve Aramco ile Doğu-Batı Petrol Boru Hattı gibi kritik enerji altyapılarını hedef alması, savaşın Suudi Arabistan'a maliyetini daha da artırmaktadır. Hamis Muşayt'taki hava üssünün de hedef alınması, Husilerin yalnızca Yemen sahasında değil, Suudi Arabistan'ın askerî ve stratejik altyapısı üzerinde de baskı kurma kapasitesine sahip olduğunu göstermektedir. Suudi Arabistan'ın Yemen'deki zorlukları şaşırtıcı değil. Zira arazi olarak Yemen ikinci Afganistan'dır. Uzun vadede Yemen'i yabancı hiçbir kuvvet kontrol edemez. Bu açıdan Osmanlı İmparatorluğu'nun Yemen savaşları ile 1960'larda Mısır'ın Yemen'e yönelik askerî müdahalesi önemli tarihsel örnekler sunmaktadır. Ancak Suudi Arabistan, özellikle İsrail-İran savaşından bu yana dikkatle kaçınmaya çalıştığı Husilerle doğrudan bir çatışmaya girme veya daha geniş kapsamlı bir bölgesel savaşın parçası olma riskiyle kapısına dayanmıştır. İsrail/ABD-İran savaşından beri, Suudi Arabistan İran'ın doğrudan hedefi olmasının yanı sıra, Irak ve Yemen kaynaklı saldırıların da hedefi olarak adeta çok yönlü bir kuşatma ile karşı karşıya kalmıştır. İsrail'in ve ardından ABD'nin İran'ı hedef alan askerî operasyonlarının bölgesel yansımaları dikkate alındığında, ortaya çıkan tablonun en yüksek siyasi ve ekonomik maliyetle karşılaşan ülkelerinden birinin Suudi Arabistan olduğu söylenebilir. Özellikle Yemen'deki gelişmelerin bu tabloya eklenmesi, Riyad'ın karşı karşıya olduğu siyasi, güvenlik ve ekonomik maliyetleri daha da karmaşık hâle getirmektedir.

Türkiye: Yemen'deki mevcut gidişat, Türkiye açısından olumsuz sonuçlar doğurabilecek bir tablo ortaya çıkarmaktadır. Mekke İttifakı'nın işlevsiz hâle gelmesinin yanı sıra, Babu'l Mendeb'in İran

destekli Husilerin kontrolüne girmesi Türkiye’nin ticari tedarik zincirini de olumsuz etkileyebilir. Bununla birlikte, Türkiye’nin esasen olumsuz etkilenebileceği alan jeopolitiktir. Zira bir yandan İsrail’in bölgedeki varlığının meşrulaşmasının önü açılırken, diğer yandan Türkiye’nin Süveyş Kanalı ve Babu’l Mendeb üzerinden Kızıldeniz ve Somali’de uzun süredir geliştirdiği çıkarları ve yatırımları doğrudan etkilenebilir. Örneğin yalnızca Türkiye’nin ticari gemilerinin değil, Somali’ye giden Türk savaş gemileri ile petrol ve doğal gaz arama gemilerinin seyrüseferi de yeni kısıtlama ve güvenlik riskleriyle karşı karşıya kalabilir. Bu ortamda, Türkiye’nin Kızıldeniz politikası, deniz ticaretinin güvenliği ve Somali başta olmak üzere Afrika Boynuzu’ndaki varlığı için somut bir stratejiyi şimdiden oluşturması gerekir. Zira Türkiye seyrüsefer risk ve tehditlerle er veya geç karşı karşıya kalacaktır. Bu nedenle Ankara açısından temel öncelik, Yemen savaşının içine askerî olarak çekilmek yerine, Kızıldeniz-Babu’l Mendeb hattındaki gelişmeleri yakından takip etmek, deniz ticaretinin güvenliğini korumak ve Somali ile bölgedeki diğer ortakları üzerinden oluşabilecek yeni jeopolitik dengelere karşı esnek bir bölgesel strateji geliştirmektir.

Bundan Sonra Ne Olur?

Mevcut gelişmeler ve meşru hükümet güçlerinin parçalanmış ve zayıf yapısı bir yanda, Husilerin yüksek moral ve motivasyonu diğer yanda değerlendirildiğinde, Husi ilerleyişinin önümüzdeki dönemde de devam etmesi muhtemeldir. Bu bağlamda, Yemen’in önemli enerji kaynaklarına sahip Marib ekseninde çatışmaların yoğunlaşması beklemek mümkündür. Her iki taraf açısından da Marib’in ele geçirilmesi, sahip olduğu enerji kaynaklarının yanı sıra Yemen’deki stratejik ulaşım ve bağlantı yollarının kontrolü bakımından son derece kritik olacaktır. Marib’ten sonra, özellikle Islah’ın kontrolündeki ve geriye yalnızca tek bir bağlantı yolu kalmış olan Taiz’in düşmesi ihtimali güçlenmektedir. Nitekim Husilerin, Taiz’in kalan tek lojistik ve ulaşım bağlantısını kesmeye yönelik girişimlerde bulunduğu görülmektedir. Taiz’in düşmesi durumunda ise bu kez geçici başkent Aden’in de Husilerin kontrolüne girme ihtimali önemli ölçüde artacaktır. Zira Aden’de meşru hükümetin varlığı ve sahadaki etkinliği oldukça zayıftır. Buna karşılık, BAE tarafından desteklenen Güney Geçiş Konseyi (GGK) güçlerinin kentteki siyasi ve toplumsal etkisi daha belirgindir. Son çatışmalarda ortaya çıkan tablo da dikkate alındığında, GGK’nın Husilerle bir anlaşmaya varma ihtimalinin de yüksek olduğu değerlendirilebilir.

Diğer yandan, meşru hükümet güçlerinin yaşadığı bu yenilginin Cevf ve Beyda başta olmak üzere diğer cephelerde de ciddi bir moral kaybına yol açtığı anlaşılmaktadır. Yemen ordusunun bu kaybı telafi etmek amacıyla saldırılarını yoğunlaştırması beklenebilir. Benzer şekilde Suudi Arabistan’ın da hava saldırılarını artırması muhtemeldir; ancak mevcut aşamada bu saldırıla-

rın sahada belirleyici bir sonuç üretmesi zor görünmektedir. Nitekim Halk Mukavemet Meclisi olarak adlandırılan oluşum, Yemen ordusu ve bazı aşiretlerin yeniden toparlanması ve Sana’nın ele geçirilmesi çağrısında bulunmuştur. Ancak Yemen’de Husileri yenmek için geleneksel harp yöntemlerle mücadele etmenin çok da işlevsel olmadığını göstermiştir. Yemen hükümetine bağlı ordunun da bu kapasitelere ulaşması çok da olası görünmemektedir. Bunun için sahada moral, motivasyon ve savaşma azmi olan dini, aşiret ve ideolojik grupları yeniden yapılandırmakla mümkün olacaktır.

Sahada yaşanan tüm bu askerî ve jeopolitik gelişmelerin yanı sıra, Yemen’in yeniden bir çatışma sarmalına sürüklenmesinin insani açıdan da son derece yıkıcı sonuçlar doğuracağı öngörülebilir. Özellikle sivil toplum kuruluşları ve uluslararası insani yardım aktörlerinin değerlendirmeleri, hâlihazırda son derece ağır olan insani durumun yeni çatışmalarla birlikte daha da kötüleşebileceğine işaret etmektedir.

İNSAMER
İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

www.insamer.com